

До спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03

Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора
Кізлової Олени Сергіївни на дисертацію Цихоні Дениса Юрійовича**

**за темою: «Оскарження судових рішень, ухвалених судами першої
інстанції»,**

**подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне
право; міжнародне приватне право**

Актуальність теми дослідження. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека, відповідно до ч. 1 ст. 3 Конституції України, визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Визнання, дотримання і захист прав і свобод людини і громадянина, тобто висування на перший план у взаємовідносинах держави і особистості саме особистості, повага до особистості та її захист – головні критерії правовстановлюючої і правоохоронної діяльності держави, що визначають сутність, зміст її діяльності.

Як і в будь-якій іншій правовій державі, в Україні людині гарантується судовий захист її прав. Зокрема, права і свободи людини і громадянина, згідно з ч. 1 ст. 55 Конституції України, захищаються судом. Виконання завдань цивільного судочинства щодо захисту прав, свобод охоронюваних законом інтересів людини, прав і інтересів організацій, держави залежить від всебічного розгляду та вирішення цивільних справ, повній відповідності з чинним законодавством, з вимогами принципу законності, тобто безпосередньо пов'язано та залежить від постановлення судом у цивільних справах законних і обґрунтованих рішень. Досягнення зазначеної мети забезпечується численними цивільними процесуальними гарантіями, серед

яких велике значення має наявність можливості в цивільному судочинстві України апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Так, забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом, відповідно до п. 8 ч. 3 ст. 129 Основного Закону держави, визначено одними із основних засад судочинства. Відповідно, ефективність судового захисту на стадіях апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, набуває особливого значення.

Європейський вектор розвитку національного законодавства, включаючи і цивільне процесуальне законодавство, обумовив доцільність визначення нового порядку перегляду судових рішень в судах апеляційної та касаційної інстанцій, що забезпечує та відображає процес адаптації українського законодавства до міжнародних європейських стандартів. Запровадження інституту апеляційного провадження та оновлення інституту касаційного провадження у цивільному судочинстві є одним із суттєвих результатів, що започаткували зміни у системі перегляду судових актів у судах загальної юрисдикції.

Отже, дослідження інституту оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції є перспективним і актуальним напрямом наукових розвідок, а звернення Д.Ю. Цихоні до означеної теми є своєчасним і практично необхідним.

Однак, варто відзначити, що оновлення цивільного процесуального законодавства та значні позитивні здобутки як результат такого оновлення з питань забезпечення оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, характеризуються суперечливістю.

Тому, позитивним є прагнення дисертанта дослідити різні аспекти оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції. Адже автором при підготовці дисертаційної роботи були дослідженні праці відомих і визнаних вчених у науці цивільного процесуального права.

Утім, незважаючи на численні наукові розробки щодо розгляду оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції під різними кутами зору, поза науковим обігом залишилося комплексне, системне дослідження проблемних питань оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції у науці цивільного процесуального права, що і визначає актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Вивчення матеріалів поданої до захисту дисертації Цихоні Дениса Юрійовича «Оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції» та опублікованих за темою праць, дає підстави віднести дане наукове дослідження до окресленого вище напрямку, оскільки в роботі визначено та успішно розв'язано низку актуальних завдань. Тож досягнення основної мети роботи – вирішення теоретичних проблем та визначення процесуального механізму оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, формулювання на цій основі теоретичних узагальнень, розробка практичних рекомендацій з метою удосконалення порядку розгляду та вирішення цивільних справ за результатами їх оскарження у судах вищих інстанцій – спіткало автора до розв'язання низки наукових завдань, уміло вирішених в дисертації: з'ясувати правову природу права на оскарження рішень суду, ухвалених судами першої інстанції; визначити місце та роль перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у механізмі цивільного судочинства; здійснити аналіз становлення та формування перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, за часів державної незалежності; дослідити об'єкти апеляційного та касаційного провадження; визначити особливості правового статусу суб'єктів права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції; здійснити аналіз процесуального порядку та строків апеляційного та касаційного провадження; розглянути процедури перегляду цивільної справи судом апеляційної та касаційної інстанцій; здійснити аналіз правових наслідків перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції; розробити пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення положень національного

цивільного процесуального законодавства, що стосуються оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Робота Д.Ю. Цихоні актуальна з огляду на її безпосередній зв'язок із основними напрямками науково-дослідницької роботи кафедри цивільного процесу «Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні» на 2011-2015 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на тему: «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011-2015р. (державний реєстраційний номер 0110U000671).

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали практики оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, статистичні та інші фактичні дані щодо діяльності судів апеляційної та касаційної інстанцій.

Оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності і новизни. Дисертаційне дослідження Д.Ю. Цихоні містить наукові положення, які мають науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. Це стосується постановки проблематики дослідження оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Наукова новизна роботи зумовлена перш за все новаторським поєднанням теоретичного і практичного рівнів аналізу інституту оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Всі основні результати дослідження Д.Ю. Цихоні, сформульовані висновки і рекомендації є в достатній мірі обґрунтованими, об'єктивними і достовірними внаслідок кваліфікованого оперування теоретико-методологічним інструментарієм та залученням значного масиву положень чинного законодавства, юридичної практики.

Слід зазначити, що відповідно до вимог об'єкт і предмет рецензованої дисертації як категорії наукового процесу дійсно співвідносяться між собою як загальне та часткове.

Теоретико-методологічний арсенал дисертаційного дослідження зумовлений метою та особливостями явища, що розглядається. Аналіз змісту

роботи, її висновків та пропозицій дозволив переконатися, що задекларований автором широкий спектр сучасних філософських, загальнонаукових і спеціальних методів пізнання державно-правових процесів та явищ, що обрані відповідно до мети та завдань дослідження (зокрема, діалектичний, історичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, аналітичний, метод комплексного аналізу) дійсно творчо та конструктивно були використані під час зазначеного дослідження.

Ознайомлення з дисертацією та її авторефератом дає підстави стверджувати, що представлена робота містить основні необхідні для такого дослідження компоненти – критичний аналіз досягнень попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, увагу до зарубіжного досвіду, належну апробацію результатів дослідження.

Відзначаючи новизну основних положень дисертації, слід зазначити, що вона виявляється як у підході до комплексного всебічного дослідження на основі оновленого цивільного процесуального законодавства, процесуального механізму оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, так і у запропонованих автором теоретичних положеннях, обґрунтованих висновках, рекомендаціях та пропозиціях щодо вдосконалення цивільного-процесуального законодавства України щодо оскарження судових рішень суду першої інстанції.

Дисертація Д.Ю. Цихоні відзначається науковою новизною, зокрема, автором вперше аргументовано, що за змістом права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, як самостійного суб'єктивного права є сукупність правомочностей (можливостей); здійснено періодизацію перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у порядку апеляційного та касаційного оскарження, за часів державної незалежності до сучасного моменту; визначено умови застосування судом вищої інстанції наданого йому повноваження ті інше. Автором удосконалено, крім іншого, визначення права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, як гарантованої Конституцією України можливості сторін та інших

осіб, які брали участь у справі, а також осіб, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, у порядку, визначеному нормами цивільного процесуального законодавства, звернутися до суду вищої інстанції з метою забезпечення усунення суддівської помилки і реального виконання судового акту; встановлення строку апеляційного оскарження для виняткових випадків проголошення у судовому засіданні лише вступної та резолютивної частини рішення суду і відкладення складання повного рішення стосовно осіб, які брали участь у справі і були присутні у судовому засіданні під час проголошення вступної та резолютивної частини рішення протягом десяти днів з дня отримання копії повного рішення, обчислення якого здійснюється з урахуванням вимог ст. 69 ЦПК України. Набуло подальшого розвитку: положення про доцільність закриття провадження у справі та повернення скарги особі, яка не брала участі у справі, про права та обов'язки якої суд першої інстанції питання не вирішував, за результатом перегляду справи судом вищої інстанції та, відповідно, необґрунтованості вирішення питання по суті в момент прийняття скарги з постановленням ухвали про відмову у відкритті провадження у разі звернення такої особи; положення щодо класифікації суддівських помилок у цивільному процесі на суттєві та несуттєві та інше.

Основні положення, висновки та пропозиції, що сформульовані автором у дисертації, в тому числі й ті, що віднесені до наукової новизни, мають відповідний рівень обґрунтованості. Науковий апарат рецензованої дисертації та автореферату є достатньо високим, матеріал викладений чітко, доступно, юридично грамотно і послідовно. Цього вдалося досягти шляхом аналізу робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, чинного законодавства України та зарубіжних країн. У процесі викладення матеріалу автором використана вагома частина вітчизняної та зарубіжної наукової літератури з теми, що досліджувалася, проаналізовано актуальну практику застосування аналогії права (всього 237 джерел). Приділено достатню увагу сучасним та

історичним джерелам цивільно-процесуальної думки дореволюційного, радянського та сучасного періодів, зроблено відповідний критичний аналіз.

Отже, в цілому ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у представленій дисертації, є достатньо високим, пропозиції зроблені на належному науковому рівні. Увесь зміст дисертації підтверджує те, що мета дослідження у ході її виконання повною мірою досягнута.

Запропонована структура дисертації є досить обґрунтованою і логічно побудованою. Дисертаційна робота відзначається системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається із вступу, нерозривно пов'язаних між собою трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Структура дисертації повністю відповідає завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми та вирішити завдання, поставлені дисертантом при написанні роботи.

У вступі дисертації обґрунтовується актуальність теми дослідження, ступінь наукового розроблення проблеми, вказано на зв'язок роботи з напрямками наукових досліджень, визначено мету і задачі дослідження, його об'єкт, предмет, використаний методологічний інструментарій, висвітлено наукову новизну роботи, її значення у правотворчій, правозастосовній, науково-дослідній та навчально-методичній діяльності, наведено дані про апробацію і публікації результатів дослідження, відображено структуру дисертації.

Подальша структура дослідження викладена наступним чином:

Логічно починаючи зі з'ясування правової природи оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції (Розділ 1 дисертації), окресливши загальні умови та порядок оскарження судових рішень (Розділ 2 дисертації), надалі Д.Ю. Цихоня детально висвітлює процесуальні особливості перегляду судових рішень суду першої інстанції та правові наслідки такого перегляду.

Що стосується основних положень дисертації, то дисертант розпочав роботу зі з'ясування поняття та сутності права на оскарження рішень суду першої інстанції як гарантії реалізації права на судовий захист (підрозділ 1.1.). Матеріал зазначеного підрозділу представляє значний теоретичний інтерес адже саме тут дисертант, ознайомившись і проаналізувавши різні наукові підходи, запропонував до структури права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, включати наступні правомочності (можливості): а) можливість звернення до суду апеляційної інстанції зі скаргою на судові рішення суду першої інстанції, що не набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності та обґрунтованості; можливість безпосереднього звернення до суду касаційної інстанції зі скаргою на судові рішення суду першої інстанції, що набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності; б) право на отримання судового захисту за результатами розгляду скарги у судах апеляційної та касаційної інстанцій, забезпечене процесуальним обов'язком судів вищої інстанції використати передбачені процесуальним законом можливості для встановлення та усунення суддівської помилки, допущеної судом першої інстанції, та забезпечення реального виконання судового акту.

Безперечно, з урахуванням зазначеного логічним є висновок автора про те, що право на апеляційне та касаційне оскарження є конституційним, що має загальний характер. Так як передумови виникнення, умови та порядок реалізації зазначеного права знаходяться у площині цивільного процесуального права, то з моменту своєї реалізації зазначене право на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, в апеляційному та касаційному порядку, як стверджує автор, трансформується у суб'єктивне цивільне процесуальне право.

Окремо, як позитивний аспект варто відзначити використання автором у зазначеному підрозділі матеріалів Європейського суду з прав людини з питань застосування та тлумачення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод до апеляційних та касаційного судів.

Підрозділ 1.2. присвячено дослідженню місця і ролі перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у механізмі цивільного судочинства. Автором встановлено, що сучасна система судів загальної юрисдикції, відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Однак на конституційному рівні (ч. 1 ст. 125 Конституції України) інстанційність, на відміну від територіальності та спеціалізації, як принцип побудови системи судів загальної юрисдикції прямо не визначено (стор. 32 роботи). Здійснюється аналіз співвідношення категорій «перегляд», «оскарження», «перевірка» та «контроль», автором встановлено, що легального визначення поняття оскарження та перегляду процесуальні норми не містять (стор. 35 роботи). Крім того, автор вказує, що здебільшого вченими-процесуалістами перегляд та перевірка вживаються як синонімічні, відповідно, ототожнюються.

Дослідженню сучасного стану та перспектив розвитку правового регулювання перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, присвячено підрозділ 1.3., у якому проведений аналіз значної кількості наукових та нормативних джерел дозволив дисертанту здійснити періодизацію перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у порядку апеляційного та касаційного оскарження, за часів державної незалежності (стор.67-70 роботи).

До визначення об'єктів апеляційного та касаційного оскарження дисертант звернувся у підрозділі 2.1. Розділу 2 роботи, а визначенню поняття, видів та особливостей правового статусу суб'єктів права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, присвячено підрозділ 2.2. дисертаційної роботи. Висвітлення зазначених питань розпочато з дослідження дискусійних питань щодо доцільності розмежування передумов права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, та умов реалізації зазначеного права, за

результатами якого дисертантом зроблено висновок про необхідність такого розмежування (стор.77-78 роботи).

Крім того, автор звернув увагу на те, що проведене дослідження засвідчило про існуючу невирішеність та суперечливість як з теоретичної так і з практичної точок зору у питаннях саме апеляційного оскарження окремо від рішення суду ухвал суду першої інстанції. На погляд автора, категоричність законодавця у ст. 293 ЦПК України та правова позиція Верховного Суду України у питаннях вичерпності переліку ухвал, що підлягають апеляційному оскарженню, є передчасними та такими, що не відповідають приписам Основного Закону держави (стор.92 роботи).

Розглянувши існуючі в спеціальній літературі підходи, автором запропонована класифікація суб'єктів перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції в залежності від їх процесуального статусу, а саме на: 1. Суб'єктів права на скаргу (на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції); 2. Суди апеляційної інстанції та Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ як суд касаційної інстанції, які мають особливий правовий статус, не є безпосередніми носіями права на оскарження судових рішень, однак беруть активну участь у реалізації права на скаргу особами, визначеними законом, здійснюючи правосуддя; 3. Інших учасників цивільного судочинства, які сприяють перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, судовими органами вищої інстанції (стор.114-115 роботи).

Дослідженню процесуального порядку та строків апеляційного та касаційного оскарження судових рішень у цивільному процесі присвячено підрозділ 2.3. Дисертантом підтримано наукові підходи щодо недоцільності відмови у прийнятті апеляційної скарги від особи, яка не брала участі у справі, з тих підстав, що рішення суду не порушує прав цієї особи, оскільки зазначене питання по суті вирішується, як стверджує автор, не в момент прийняття скарги, а у судовому засіданні при безпосередньому перегляді.

У третьому розділі дисертаційної роботи розглянуто процесуальний механізм перегляду судових рішень. Безпосередньо процесуальним особливостям перегляду судових рішень суду першої інстанції та межах розгляду справи присвячено підрозділ 3.1. Правові наслідки перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, розглянуті у підрозділі 3.2.

Автором встановлено, що перегляд судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, в апеляційних та касаційних судах, здійснюється у процесуальній формі, що передбачає строго регламентований послідовний порядок руху справи на зазначених стадіях (стор. 137 роботи). Шляхом критичного аналізу основних доктринальних підходів автором зроблено висновок про недоцільність визначення підготовки справи до розгляду у суді апеляційної інстанції в якості окремої самостійної стадії. Д.Ю. Цихоня обґрунтовує, що для позначення послідовного переходу і руху справи на стадії апеляційного провадження доцільним є використання терміну «частини». У зв'язку з чим автором запропоновано перегляд судових рішень в апеляційному порядку визначати саме в якості стадії цивільного судочинства, що складається з певних частин. Відповідно, перегляд судових рішень в касаційному порядку автор також пропонує визначати в якості стадії цивільного судочинства, що складається з певних частин (стор. 176 роботи).

Також можна погодитися з автором щодо доцільності класифікації суддівських помилок у цивільному процесі на суттєві та несуттєві (стор. 157-159 роботи).

Можна відзначити логічний поступальний виклад матеріалу та взаємозв'язок окремих підрозділів наукової праці. Автор послідовно виклав матеріал, в основному правильно співвідносячи загальні та спеціальні питання, здійснив полеміку з іншими дослідниками відповідної проблематики, дотримуючись при цьому усталених принципів етики наукових дискусій.

Висновки по тексту, до розділів та узагальнюючі висновки є науково обґрунтованими, підкріплені практичним втіленням.

Позитивно слід оцінити загальний зміст дисертації в цілому, мову викладення її основних положень, а також стиль викладення матеріалу, що залишає приємне враження.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях. Основні положення роботи знайшли відображення у 12 публікаціях, 5 з яких – наукові статті у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 – наукова стаття у зарубіжному періодичному виданні, а також у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Автореферат відображає зміст усіх основних положень дисертації.

Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають високий рівень обґрунтованості, що забезпечує їх достовірність, та достатньо доведені до відома наукової громадськості.

Дисертаційна робота Д.Ю. Цихоні написана грамотно, сприймається легко і викликає зацікавленість.

Аналізуючи зміст рецензованої дисертації, доходимо до висновку про те, що представлена робота має наукову новизну, практичне значення, є завершеним науковим дослідженням, що підтверджується відповідними висновками.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів. Одержані дисертантом результати, без сумніву, становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, та можуть бути застосовані як у правотворчості стосовно внесення відповідних змін до чинного законодавства України (зокрема ЦПК України, законів України); так і в його правозастосуванні та правовій науці й освіті: у науково-дослідній сфері – для подальших теоретичних досліджень та удосконалення процесуального порядку оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції; у правотворчій сфері – у процесі подальшого вдосконалення цивільного процесуального законодавства України; у навчально-методичній роботі – при підготовці підручників, навчальних посібників та науково-методичних рекомендацій з цивільного процесуального права тощо; у сфері

правозастосування – для захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Зауваження щодо форми та змісту дисертації. Разом із тим, поряд із зазначеними позитивними моментами, які характеризують роботу, можна зробити зауваження щодо змісту дисертації, які мають бути обговорені під час публічного захисту і враховані автором у його подальших наукових дослідженнях, підготовці монографічного дослідження.

У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Д.Ю. Цихоні, необхідно зазначити, що їй притаманні певні дискусійні моменти, окремі питання вимагають додаткової аргументації. Їх **критика зводиться до наступного:**

1. У підрозділі 1.2. Розділу 1 роботи, при визначенні місця і ролі перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у механізмі цивільного судочинства, автор так і не визначився щодо заявленого питання. Адже даний підрозділ присвячений розгляду та аналізу процесуальної форми здійснення правосуддя, окремих процесуальних стадій, що становлять цивільне судочинство, характеристику системи судів, яка діє на території України, аналізу категоріального апарату. Таким чином, хотілось би почути думку автора, щодо встановлення та визначення місця та ролі перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у механізмі цивільного судочинства

2. На сторінці 92 дисертаційної роботи, автор доходить висновку, що процесуально-правовий інститут апеляційного оскарження судових рішень функціонує не достатньо ефективно, а тому, як слушно відзначається у правовій доктрині, питання підвищення ефективності апеляційного провадження потребує опрацювання. Але, далі автор не вносить пропозиції щодо подолання існуючих недоліків та не пропонує власного бачення механізму підвищення ефективності апеляційного провадження.

3. Дисертант виносить на захист (стор.128-129 роботи) положення про доцільність встановлення строку апеляційного оскарження для виняткових випадків проголошення у судовому засіданні лише вступної та резолютивної частини рішення суду і відкладення складання повного рішення стосовно осіб, які брали участь у справі і були присутні у судовому засіданні під час проголошення вступної та резолютивної частини рішення, протягом десяти днів з дня отримання копії повного рішення, обчислення якого здійснюється з урахуванням вимог ст. 69 ЦПК України. У зв'язку з чим пропонує внести відповідні зміни до положень ст. 294 ЦПК України (стор.136 роботи).

Вважаємо, що дана точка зору видається недостатньо обґрунтованою і не може бути практично втілена без відповіді на питання: щодо визначення перебігу строку апеляційного оскарження, що матиме різний відлік, у разі отримання особами копії рішення у різний час; у разі неотримання взагалі з тих чи інших причин копії такого рішення.

3. У підрозділі 3.1. Розділу 3 дисертаційної роботи автором підтримано наявні у правовій доктрині точки зору про необхідність визначення перегляду судових рішень в апеляційному та касаційному порядку саме в якості самостійних стадій цивільного судочинства. При цьому для позначення послідовного переходу і руху справи на зазначених стадіях запропоновано використовувати термін «частини» (а не, до прикладу, елементи, етапи), до яких, як стверджує дисертант, належить: 1) відкриття апеляційного, відповідно касаційного провадження у справі; 2) підготовка апеляційним, відповідно касаційним судом справи до судового розгляду; 3) розгляд справи по суті; 4) ухвалення та проголошення судом апеляційної та касаційної інстанції рішення чи ухвали (с. 141). Однак, на користь висловленого твердження дисертантом не наведено вичерпних аргументів, відповідно, з аналізу дисертаційної роботи чітко не вбачається доцільність такого запровадження.

Зазначені дискусійні питання, що потребують додаткового пояснення, свідчать, перш за все, про те, що обрана для дисертаційного дослідження

тема представляє істотний науковий і практичний інтерес, відповідно, принципово не впливають на загальну позитивну оцінку наданого наукового дослідження.

Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту, цільовою спрямованістю та є особистим внеском автора у науку цивільного процесуального права.

Зазначені зауваження до положень дисертації, що виносяться на захист в цілому не впливають на позитивну оцінку роботи, натомість спрямовані на спонукання дисертанта до подальших поглиблених наукових досліджень в майбутньому.

Висновок. Рецензована дисертація є завершеною, кваліфікованою науковою працею, що містить результати проведених автором досліджень. Дисертаційне дослідження на тему: **«Оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції»** відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Цихоня Денис Юрійовича заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент - д.ю.н., професор,
Заслужений юрист України,
завідувач кафедрою цивільного та
господарського права і процесу
Міжнародного гуманітарного
університету

О. С. Кізлова